

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Lenka Turaz
Article / Článok: „Konferencia o budúcnosti Európy“ v spätnom zrkadle
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov –
UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and
International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.3.239-245>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

TURAZ, L. 2022. „Konferencia o budúcnosti Európy“ v spätnom zrkadle. In *Politické Vedy*. Vol. 25, no. 3, pp. 239-245. ISSN 1335 – 2741. Available at: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.3.239-245>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

„KONFERENCIA O BUDÚCNOSTI EURÓPY“ V SPÄTNOM ZRKADLE

“CONFERENCE ON THE FUTURE OF EUROPE” IN THE REARVIEW MIRROR

Lenka Turaz*

Prešli už takmer štyri mesiace od slávnostného ukončenia konferencie o budúcnosti Európy v Štrasburgu – symbolicky, na Deň Európy, 9. mája 2022. Diskusiám na európskej úrovni dominujú témy negatívnych dôsledkov ruskej agresie voči Ukrajine v oblasti energetickej, potravinovej, rastúca miera inflácie a hrozba ekonomickej recesie, ako aj zintenzívnenie úsilia v oblasti ekologickej i energetickej tranzície v dôsledku extrémnych teplôt, požiarov, záplav a sucha v Európe. Vo všetkých prípadoch ide o témy, ktoré rezonovali aj v diskusiách počas konferencie a je preto zrejmé, že riešením týchto výziev budú naplňané aj odporúčania občanov prezentované počas konferencie.

Konferencia o budúcnosti Európy

Konferencia o budúcnosti Európy bola sériou celoeurópskych konzultácií prebiehajúcich vo fyzickej i online forme od apríla 2021 do mája 2022. Ciele, zloženie, procedurálne otázky a metodológia konferencie boli stanovené v spoločnom vyhlásení predsedov Európskeho parlamentu (EP), Európskej komisie (EK) a Rady EÚ 10. marca 2021 (Joint declaration on the conference on the future..., online). Hlavným mottom konferencie bol apel na zapojenie sa občanov do diskusie o budúcnosti EÚ – „*Budúcnosť je vo vašich rukách*“. Osobitný dôraz bol kladený na zapojenie mladej generácie do celého procesu konferencie. Na európskej úrovni prebiehali diskusie v štyroch tematických

* Ing. Bc. Lenka Turaz pôsobí ako zástupkyňa vedúceho zastupiteľského úradu SR v Paríži, Vel'vyslanectvo SR v Paríži, 125 rue du Ranelagh, 75016 Paríž, Francúzska republika, e-mail: lenka.turaz@mzv.sk.

DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.3.239-245>

európskych panelových diskusiách¹ so zapojením 800 náhodne vybraných zástupcov európskych občanov, vrátane 16 zo Slovenskej republiky, ako aj rokovania deviatich tematických pracovných skupín² a plenárne zasadnutia konferencie. Okrem toho sa mohli všetci občania zapojiť do diskusií o budúcnosti Európy aj na viacjazyčnej digitálnej platforme futureu.europa.eu, alebo formou účasti na podujatiach organizovaných inštitúciami Európskej únie (EÚ) a ich zastúpeniami v členských štátoch, členskými štátmi, politickými stranami, občianskymi združeniami a ďalšími aktérmi na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Na základe odporúčaní občanov z európskych občianskych panelov, národných panelových diskusií a podujatí, ako aj diskusií na digitálnej platforme bola vypracovaná záverečná správa so 49 návrhmi a 329 súvisiacimi konkrétnymi opatreniami (Conference on the Future of ..., 2022). Priebeh diskusií vo všetkých tematických pracovných skupinách výrazne poznačila okrem pandémie COVID-19 aj vojna na Ukrajine, aj keď začala až koncom februára 2022, kedy sa finalizovali záverečné odporúčania európskych občianskych panelov. Medzi opatreniami sú aj také, ktoré si pravdepodobne vyžadujú aj zmenu základných zmlúv, ako napr. zapracovanie problematiky európskych záležitostí do povinných učebných osnov v celej EÚ, či posilnenie právomocí EÚ v oblasti zdravia a vzdelávania, alebo prechod od jednomyseľného hlasovania k hlasovaniu kvalifikovanou väčšinou v Európskej rade a v Rade napr. v otázkach obrany.

Na Slovensku prebiehali diskusie o budúcnosti Európy v SR v zmysle Koncepce Konferencie o budúcnosti Európy, schválenej dňa 3. marca 2021 vládou SR v rámci dvoch pilierov, a to pokračovaním projektu MYSMEEU so zameraním na širšiu verejnosť a odbornými diskusiami v rámci Národného konventu o EÚ (*SLOWAKIJE*, online). Okrem toho sa uskutočnilo množstvo ďalších podujatí vo všetkých regiónoch Slovenska. Súhrnná správa (*The Conference on the Future of Europe in the Slovak*, online) o iniciatívach, podujatiach a odporúčaní konferencie na Slovensku bola publikovaná na digitálnej platforme konferencie.

V zmysle zakladajúceho textu konferencie sa Európsky parlament, Rada a

¹ Panel 1 – Silnejšie hospodárstvo, sociálna spravodlivosť a zamestnanosť/vzdelávanie, kultúra, mládež a šport/digitálna transformácia; Panel 2 – Európska demokracia/hodnoty, práva, právny štát, bezpečnosť; Panel 3 – Zmena klímy, životné prostredie/zdravie; Panel 4 – EÚ vo svete, migrácia.

² Zmena klímy a životné prostredie; Zdravie; Silnejšie hospodárstvo, sociálna spravodlivosť a zamestnanosť; EÚ vo svete; Hodnoty, práva, právny štát, bezpečnosť; Digitálna transformácia; Európska demokracia; Migrácia; Vzdelávanie, kultúra, mládež a šport.

Komisia zaviazali účinne nadviazať na závery konferencie, a to v rámci svojich právomocí a v súlade so zmluvami. V nadväznosti na prezentáciu záverečnej správy konferencie na slávnostnom podujatí v Štrasburgu 9. mája 2022 predsedníčke Európskeho parlamentu, predsedníčke Európskej komisie a prezidentovi Francúzskej republiky z titulu predsedníctva FR v Rade EÚ prijali všetky tri inštitúcie viaceré kroky smerujúce k rozpracovaniu návrhov a opatrení obsiahnutých v záverečnej správe. Na jeseň 2022 by sa mala uskutočniť konferencia o spätnej väzbe, počas ktorej by zástupcovia inštitúcií mali občanov informovať o pokroku v implementovaní výstupov konferencie.

Európsky parlament, ktorý podľa hodnotení zástupcov v Rade EÚ, ale i viacerých expertov na európske záležitosti zaujal najambicióznejším prístupom k presadeniu výstupov konferencie, prijal 9. júna 2022 uznesenie s výzvou na zvolanie konventu na účel revízie zmlúv³ (Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2022 o výzve, 2022). Medzi návrhmi sú aj reforma hlasovacích postupov v Rade – hlasovanie kvalifikovanou väčšinou namiesto jednomyseľného hlasovania, posilnenie právomocí EÚ v oblastiach zdravia, energetiky, obrany a v sociálnej a hospodárskej politike. EP tiež žiada plné spolurozhodovacie právomoci vo vzťahu k rozpočtu EÚ a právo zákonodarnej iniciatívy, ako aj posilnenie postupu na ochranu hodnôt, na ktorých je EÚ založená. Do konca roka má prijať aj ďalšie návrhy na revíziu zmlúv v relevantných oblastiach.

Európska komisia publikovala 17. júna 2022 oznámenie prezentujúce prvú analýzu návrhov, ktoré vyplynuli z konferencie a spôsob, akým chce EK začleniť účasť občanov do tvorby politik EÚ. Prvé nové návrhy majú byť ohlásené v prejave predsedníčky EK **Ursuly von der Leyen** o stave Únie 14. septembra 2022 a následne zahrnuté do pracovného programu EK na rok 2023 a neskôr. EK deklaruje, že priamym prepojením výstupov konferencie a svojho pracovného programu demonštruje, že občania boli vypočutí (Communication on the Conference on the Future of Europe, 2022). Podpredsedníčka EK **Dubravka Šuica** pre demokraciu a demografiu napríklad už v auguste 2022 oznámila, že reakciou EK na požiadavky občanov v oblasti kvalitnej, dostupnej a vhodnej starostlivosti o seniorov bude Európska stratégia starostlivosti. Ďalším konkrétnym príkladom rozpracovania odporúčaní občanov počas konferencie je aj ohlásená transformácia portálu EK s názvom Vyjadrite svoj názor na komplexnú platformu pre angažovanosť občanov vo vzťahu EÚ. Táto by mala integrovať kľúčové prvky viacjazyčnej digitálnej platformy konferencie (Vyjadrite

³ Prijaté 355 hlasmi za, 154 proti a 48 za zdržali hlasovania.

svoj názor, online).

Rada EÚ v júni 2022 začala s komplexnou analýzou návrhov a súvisiacich opatrení z konferencie na základe predbežného technického posúdenia vypracovaného Generálnym sekretariátom Rady (Konferencia o budúcnosti Európy – návrhy a súvisiace konkrétne... 2022). Na zasadnutí Európskej rady 23. a 24. júna 2022 lídri EÚ vzali na vedomie návrhy uvedené v správe o výsledku konferencie a zdôraznili, aby inštitúcie EÚ zaistili účinné nadväzujúce opatrenia a informovali o nich občanov. Rada a jej pracovné orgány, primárne pracovná skupina pre všeobecné záležitosti, budú pravidelne rokovať o opatreniach nadväzujúcich na konferenciu. České predsedníctvo v Rade EÚ počas leta 2022 distribuovalo členským štátom EÚ dotazník zameraný na ich pozície k zmene zmlúv, zmene hlasovacích postupov v Rade a možnostiam väčšieho zapojenia občanov do procesu tvorby európskych politík a zaradilo tému realizácie záverov konferencie na program neformálneho zasadnutia ministrov pre európske záležitosti v Prahe v júli 2022.

Hodnotenie výsledkov konferencie

Hodnotenie priebehu a výsledkov konferencie zo strany inštitúcií EÚ bolo zväčša pozitívne. Príkladom sú prejavy vrcholných predstaviteľov inštitúcií EÚ počas záverečného podujatia konferencie v Štrasburgu 9. mája 2022, alebo hodnotenie podpredsedu EK **Maroša Šefčoviča** pri prezentácii oznámenia EK o konferencii 17. júna 2022, ktorý vyzdvihol úspech viacjazyčnej digitálnej platformy z hľadiska vysokého počtu návštevníkov od spustenia v apríli 2021 do mája 2022 (pozn. takmer 5. mil.). V záveroch júnovej Európskej rady lídri EÚ konštatovali, že konferencia bola jedinečnou príležitosťou na dialóg s európskymi občanmi (Závery Európskej rady..., 2022). Obdobne pozitívne hodnotili konferenciu aj jej ďalší účastníci, vrátane predstaviteľov samospráv, podnikateľských združení ako napr. Business Europe, či občianskej spoločnosti ako napr. Európske občianske fórum. Rada a čiastočne aj EK mali výhrady voči prístupu EP kvôli tvrdému presadzovaniu vlastných priorít, ako napr. legislatívnej úpravy volieb do EP či práva zákonodarnej iniciatívy EP na úkor mnohých iných odporúčaní zo strany občanov.

Najviac vyzdvihovanými prvkami konferencie z pohľadu expertov na európske záležitosti boli európske občianske panely ako príklad efektívneho a inovatívneho využitia participatívneho princípu v rozhodovacích procesoch EÚ. Pozitívne bola hodnotená aj otázka zapojenia mladej generácie do diskusií o budúcnosti Európy. Kritizovanými prvkami boli najmä všeobecne nízka vizibilita

či povedomie o konferencii, úvodné medziinštitucionálne spory ohľadne procesu a riadenia konferencie, absencia prepojenia diskusií na regionálnej, národnej a európskej úrovni, nekonzistentné využitie národných občianskych panelov či konzultácií v členských štátoch EÚ, nejasne stanovené ciele a očakávania od konferencie. Slabou stránkou bol aj široký tematický záber diskusií v rôznych formátoch konferencie, ktorý nevyhnutne viedol k tomu, že mnohé občianske odporúčania, a následne i závery konferencie boli naformulované všeobecne. To sťažuje možnosti posúdenia možného právneho základu a formy ich realizácie. Zo strany občanov zúčastňujúcich sa na konferencii ako národných delegátov či účastníkov občianskych panelov bola negatívne vnímaná nízka účasť politických predstaviteľov a neochota zástupcov inštitúcií, najmä Rady a národných parlamentov, zapojiť sa do skutočne substantívnej diskusie o podstate občianskych návrhov. Hodnotenia európskych politických frakcií a organizácií s ohľadom na závery konferencie, ale aj na jej procedurálnu stránku sa prirodzene rozchádzajú. Európska ľavica v EP kritizovala nedostatočné zapojenie občanov do priebehu konferencie a žiada transparentný proces implementácie záverov konferencie najmä v sociálnej, ekonomickej a environmentálnej oblasti. Európski federalisti vyzdvihli ambiciózne odporúčania občanov a podporujú zvolanie Európskeho konventu, ktorý by pretavil závery konferencie do zmeny zmlúv potrebných pre vytvorenie suverénnejšej a demokratickej Európy. Naopak, Európski konzervatívci a reformisti opakovane spochybňovali legitimitu konferencie, proces výberu občianskych zástupcov a odborných garantov tematických pracovných skupín označili za zaujatých voči eurorealisticky či euroskepticky zmýšľajúcim zástupcom a kritizovali presadenie priorít centristických a federalistických politických a záujmových skupín vo výstupoch konferencie.

To, aké celkové hodnotenie Konferencia o budúcnosti Európy získa, bude závisieť nielen od toho, koľko z návrhov a opatrení sa podarí pretaviť do konkrétnych politík a iniciatív Únie. A viac než pravdepodobne nie od toho, či sa Rada premenuje na Senát EÚ a Európska komisia na Výkonný výbor EÚ, a či a ako sa podarí presadiť posilnenie právomocí jednotlivých inštitúcií EÚ. Pri pohľade do pomyselného spätného zrkadla by EÚ mala pamätať na jeden z hlavných odkazov konferencie, na volanie občanov po dôslednejšom zapojení do európskeho demokratického procesu. EÚ dobiehajú mnohé nedoriešené krízy, vrátane finančnej, hospodárskej, migračnej, ale aj otázka oslabovania demokratických princípov a hodnôt. A pridávajú sa nové, vrátane krízy klimatickej, energetickej a bezpečnostnej vo forme vojnového konfliktu na

Ukrajine. Pri riešení všetkých výziev, pred ktorým spoločne ako Únia stojíme, je kľúčová práve podpora zo strany občanov.

Literatúra:

Communication on the Conference on the Future of Europe. 2022. [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete:

https://ec.europa.eu/info/files/communication-conference-future-europe_en

Conference on the Future of the EU – Report on the Final Outcome. 2022. [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: [https://prod-cofe-platform.s3.eu-central-](https://prod-cofe-platform.s3.eu-central-1.amazonaws.com/2022-08-20/Conference%20on%20the%20Future%20of%20the%20EU%20-%20Report%20on%20the%20Final%20Outcome.pdf)

1.amazonaws.com/2po250fn174z62m8g8c9ya9e62m7?response-content-disposition=inline%3B%20filename%3D%22Book_CoFE_Final_Report_EN_f ull.pdf%22%3B%20filename%2A%3DUTE-

8%27%27Book CoFE Final Report EN full.pdf&response-content-

```
type=application%2Fpdf&X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-
Credential=AKIA3LJJXGZPDFYVOW5V%2F20221026%2FEu-central-
```

1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Date=20221026T064031Z&X-Amz-

Expires=300&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-

Signature=66cdca72ac9b5c2e3611c72c03cf54d4b89ce3c240698a807addb080373d96e3

Joint declaration on the conference on the future of europe - engaging with citizens for democracy– Building a more resilient Europe. [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/en_joint_declaration_on_the_conference_on_the_future_of_europe.pdf

Konferencia o budúcnosti Európy – návrhy a súvisiace konkrétne opatrenia
obsiahnuté v správe o konečnom výsledku Konferencie o budúcnosti Európy:
predbežné technické posúdenie z 10. 6. 2022. 2022. [cit. 2022-08-20].
Dostupné na internete: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10033-2022-INIT/sk/pdf>

SLOWAKIJE. [online]. Informácie o podujatiach realizovaných v rámci konferencie na Slovensku. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: <https://futureu.europa.eu/pages/slovakia>

The Conference on the Future of Europe in the Slovak Republic - Events, initiatives, ideas and recommendations (2021-2022). [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: <https://prod-cofe-platform.s3.eu-central-1.amazonaws.com/9oshyrelwq1ycru2myt158bhihep?response-content->

disposition=inline%3B%20filename%3D%22National%20CoFE%20Report_Slovak%20Republic.pdf%22%3B%20filename%2A%3DUTF-8%27%27National%2520CoFE%2520Report_Slovak%2520Republic.pdf&response-content-type=application%2Fpdf&X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=AKIA3LJJXGZPDFYVOW5V%2F20220826%2Feu-central-1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Date=20220826T062249Z&X-Amz-Expires=300&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-Signature=05940539749fec3b9f821b95777c60bf811a520abafda3ff70c6777c8e291014

Uznesenie Európskeho parlamentu z 9. júna 2022 o výzve na zvolanie konventu na účel revízie zmlúv. 2022. [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0244_SK.html

Vyjadrite svoj názor. [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_sk

Závery Európskej rady 23. - 24. 6. 2022. 2022. [cit. 2022-08-20]. Dostupné na internete: <https://www.consilium.europa.eu/media/57469/2022-06-2324-euco-conclusions-sk.pdf>